

Podpora při rozhodování a právním jednání podle čl. 12 Úmluvy o právech osob s postižením

Dana Kořínková

Quip

Projekt Černá a Bílá

Věnujeme se problematice
právní způsobilosti:

- Jak pomoci lidem, aby mohli rozhodovat o svém životě, zařizovat si svoje věci a bylo to pro ně bezpečné
- Jak toto umožnit lidem, kteří nekomunikují verbálně, a ne všichni rozumí jejich přání
- Co je potřeba udělat, abychom se zcela vyhnuli omezování svéprávnosti?

Proč? Jsou to práva každého člověka.

Jak to bylo dřív

O lidech s postižením se v minulosti předpokládalo, že se nemohou dobře rozhodovat

- Ustanovil se jim opatrovník a ten všechno řešil za ně
- Lidé pak neměli ani příležitost se rozhodovat a leccos se naučit – nezískali zkušenosti, dovednosti, odolnost
- Vycházelo se z jejich diagnózy, podle toho se odhadlo, co člověk nebude schopen

Diagnóza již není tak zajímavá

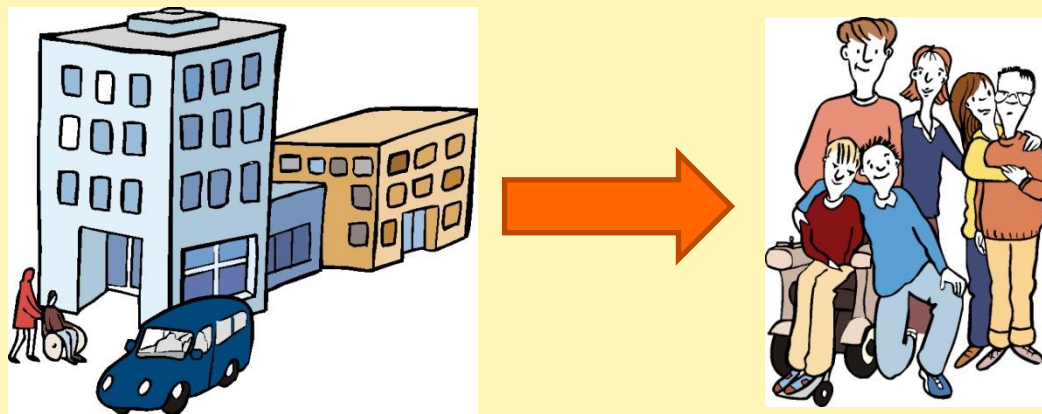
- Na zdravotní postižení se již nehledí jako na nemoc, ale jako na podmínky k životu.
- Není důležitý soupis diagnóz a omezení, to nepomáhá řešit situaci.
- Pozornost se zaměřila na překážky, kterým člověk čelí, a jak je překonat.
- Úmluva o právech osob s postižením dává podrobný návod, jak lze překonat překážky v různých oblastech života. Stát se zavázal je odstraňovat.

Jak se stalo, že diagnóza už není důležitá?

Je vývoj ve společenských vědách:

- Všimli si, že i pro lidi s postižením není důležité jenom, jestli mají kde spát, co jíst a aby jim někdo všechno zařídil. Ale hlavně jestli jim jejich život dává smysl – jestli je podle jejich představ, jestli je baví, jestli se cítí členy společnosti:
 - Přešlo se od modelu péče k modelu podpory – jde o základní lidská práva a možnost jejich naplnění

Právo na plnou svéprávnost a podporu při právním jednání

– čl. 12 Úmluvy I

- Oficiální vysvětlení Výboru OSN pro práva lidí s postižením (General Comment No 1 (2014)):
 - Právní způsobilost je součástí lidství – obě její složky jsou nezbytné
 - Duševní způsobilost a právní způsobilost jsou různé věci, omezení z důvodu zdravotního postižení nemůže být legitimní - diskriminace
 - Duševní způsobilost nelze exaktně (lékařsky) posuzovat (povaha, talent, zkušenosti...)

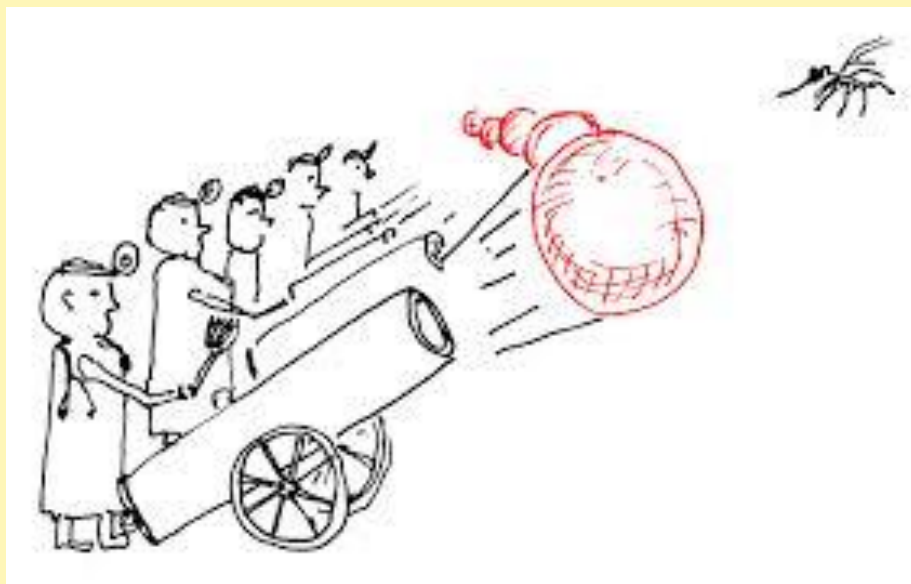
Právo na plnou svéprávnost a podporu při právním jednání – čl. 12 Úmluvy II

- Respektování vůle nebo aspoň nejlepší porozumění vůli člověka
- Jednání v nejlepším zájmu sem již nepatří!
- Právo na bezpečí – před nevhodným ovlivňováním (zneužitím) podpůrců
- Pokud je síť podpory spolehlivá, zneužití „z venku“ nehrozí (pojistka je neplatnost právního jednání)
- **Bílá kniha to vysvětluje**

Omezení nepomáhá

- máme neplatnost právního jednání
- bez omezení svéprávnosti se obejdeme – zkušenosti z Německa (od r. 1991 neexistuje omezování)
- s kanónem na komára – špatné zkušenosti jsou v **Černé knize**

Co pomáhá

- Síť dobrých vztahů – je potřeba je posilovat nebo vytvářet

- Individualizovaná podpora, přirozená i profesionální, v různých oblastech, i při rozhodování

Co dalšího pomáhá

- Přístupné a začleňující prostředí
- Poskytování přiměřených úprav
(u lékaře, v bance, v obchodě,
ve škole, v práci)
- Právní instituty poskytující ochranu
 - Zvláštní: neplatnost jednání, nápomoc při rozhodování
 - Obecné: svěřenský fond, ochrana spotřebitelů
- Vymahatelnost práva

Právní jednání je jen špička ledovce

- Největší kus ledu je to, jak se lidé rozhodují a jaké mají podmínky
- Všichni se každý den rozhodujeme a radíme se s lidmi, kterým důvěřujeme
- V našem projektu Černá a Bílá pomáháme lidem vytvořit nebo posílit síť vztahů založených na důvěře
- Právní řešení (nová opatření v OZ) je špička ledovce – umožňuje důvěryhodné jednání

Naše zkušenosti s novými opatřeními

Dobré:

- Uspěli jsme u soudů
(okresních, krajských, Nejvyššího)
- Ústavní soud se také zastal práva
na právní způsobilost – úcta k právům každého
- V praxi dobře fungují
 - Opatrovnictví bez omezení svéprávnosti
(od r. 2012)
 - Nápomoc při rozhodování (4 případy)

**„NEEXISTUJE TAKOVÉ POSTIŽENÍ,
KTERÉ BY ZNEMOŽŇovalo VZTAH.”**

AL ETMANSKI – „DOBŘÝ ŽIVOT”

„OSAMĚLOST JE JEDINÉ SKUTEČNÉ POSTIŽENÍ.”

DAVID PITONYAK

Děkuji za pozornost

Quip

Karlínské nám. 12, Praha 8 - Karlín

Tel./fax: +420 221 890 434

e-mail: info@kvalitavpraxi.cz

www.kvalitavpraxi.cz